

SIGURD JENSEN: *Under fælles ansvar. Københavns historie bind 5. 1900–1945.* Gyldendal, 1981. 396 sider. kr. 250. (Værket sælges kun samlet).

Hovedstadens historie må skrives i en meget vanskelig balancegang mellem lokalhistorie og Danmarkshistorie. Der var markante begivenheder af landspolitisk betydning i perioden 1900 til 1945, der faktisk foregik i København – ikke blot på Christiansborg og i regeringskontorene, men i bogstaveligste forstand på gaden. Borgerrepræsentationens march til Amalienborg under Påskekrisen og Folkestrejken 1944 er dramatiske eksempler. Problemet bliver hvor meget af det landspolitiske, der skal med for at gøre det lokale forståeligt for læseren; i den modsatte ende af skalaen bliver det et spørgsmål om, hvor mange helt lokale detaljer fra magistratens kontorer på rådhuset kan der redegøres for, uden at kontrasten til betydningsfulde ændringer i borgernes levevilkår bliver for stor. Problemet bliver endnu vanskeligere at klare, når det ikke er politik, men den såkaldte »fin-kultur« det drejer sig om. Det giver sig i dette bind af Københavns historie udslag i, at der omtales 52 forfattere, 42 skuespillere, men kun 28 medlemmer af Borgerrepræsentationen. Derimod skyldes registerets rige beholdning af arkitekter nok, at det var en periode med et vældigt byggeri i kommunen. Det er både ret og rimeligt, at nogle arkitekter får æren for deres indsats, mens andre nagles til deres ansvar.

Stadsarkivar Sigurd Jensen, der nåede at færdiggøre arbejdet med bogen inden sin død, demonstrerer al den kyndighed, der skal til i denne balancegang. Bogen er mættet med oplysninger uden at blive tung læsning. Han har gang på gang valgt at give illustrerende detaljer fra hverdagen som socialhistorisk oplysning fremfor at levere en statistisk tabel. Det er for det meste fornøjelig læsning, men prisen er unægtelig en vis uoverskuelighed. Søger man i bogen efter en bestemt oplysning, må man indstille sig på at læse et eller flere kapitler for at finde den. Indholdsfortegnelsens journalistiske kapiteloverskrifter er ikke til megen hjælp i denne sammenhæng.

Det første kapitel begynder med et referat af Borgerrepræsentationens møde en tilfældig aften i 1900, hvor man drøftede om lærerne, brandmændene og fyrbøderne skulle have lønforhøjelse. Foruden fine karakteristikker af diskussionsdeltagerne er det væsentligste indhold imidlertid en redegørelse for byens budgetmæssige vanskeligheder, når det var Christiansborg, der satte (snævre) rammer for, hvilke skatteindtægter kommunen kunne få.

København var perioden igennem en by i vækst. Selvom Frederiksberg og Gentofte allerede dengang etablerede sig som skattely i forhold til København, var de egentlige finansielle storby-problemer med befolknings- og skattemæssig udtynding af centerkommunen ikke akutte endnu. Men vanskelighederne med kommunestyrets forfatning, sammenblandingen af næsten autokratiske embedsborgmestre og demokratisk valgte, men næsten magtesløse borgerrepræsentanter, var der i fuldt mål. Det var – også dengang – særligt fremtrædende, når et par af borgmestrene blev indviklet i en politisk og/eller personlig fejde.

Sigurd Jensens fortællestil er redelig, med en overbærende humor overfor de mærkværdigheder og tåbeligheder menneskene – og måske især kommunalpolitikere – kan opvise.

Henrik S. Nissen

JESPER VANG HANSEN: *Højreekstremister i Danmark 1922–1945.* Odense Universitetsforlag, 1982. 221 s.

Jesper Vang Hansens bibliografi over »genrejser«-bevægelsernes blade og tidsskrifter rummer omkring 250 titler. De fleste numre er af nazistisk proveniens; omkring 30 er tyske propagandaskrifter med dansk adressat, og falder således udenfor genrejser-begrebet – vel i